

Pétervásárai Kistérség Többcélú Társulása
ÁROP-1.1.5-08/C/B-2008-0006
Esélyegyenlőségi Konceptió
2010.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
ÚMFT infószolgálat: 06 40 638 638
nfu@nta.gov.hu • www.nfu.hu

Általános bevezet

Az esélyegyenl ségi törvény¹ értelmében 2010. május 1-t l minden helyi önkormányzatnak, valamint többcélú kistérségi társulásnak öt évre szóló helyi esélyegyenl ségi programmal kell rendelkeznie.

Az esélyegyenl ségi program a feltétele annak, hogy a helyi önkormányzat, valamint a többcélú kistérségi társulás bármely hazai vagy európai uniós támogatásban részesülhessen.

Az esélyegyenl ségi program a településen/társulásban feltárt esélyegyenl ségi problémákra reagál, és beavatkozásokat tartalmaz azok kezelésére. Els lépésként helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzet társadalmi csoportok oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetér l. A helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében a településeknek beavatkozásokat kell tervezniük.

Alapelvek az esélyegyenl ségi programban

Tilt minden közvetlen és közvetett hátrányos megkülönböztetést, amelynek eredményeként egy személy vagy csoport valós, vagy vélt

neme, · faji hovatartozása, · b rszíne, · nemzetisége, nemzeti vagy etnikai kisebbséghez való tartozása, · anyanyelve, · fogyatékosága, · egészségi állapota, · vallási vagy világnézeti meggy z dése, · politikai vagy más véleménye, · családi állapota, · anyasága (várandóssága) vagy apasága, · szexuális irányultsága, nemi identitása, · életkora, · társadalmi származása, · vagyoni helyzete, · foglalkoztatási jogviszonyának vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyának részmunkaid s jellege, illetve határozott id tartama, · érdekképviselésihez való tartozása, · egyéb helyzet, tulajdonsága vagy jellemz je miatt részesül kedvez tlenebb bánásmódban, mint amelyben más.

Az esélyegyenl ségi politika f bb szintjei

1. Kötelezettségvállalás egy átfogó egyenl ségi politika megalkotása iránt.
2. Helyzetelemzés és konzultáció.
3. Esélyegyenl ségi célkit zések felállítása.
4. Információs rendszerek kiépítése és a célkit zések monitorozása.
5. A célok elérése és rendszeres felülvizsgálata.

Az esélyegyenl ségi program kiemelt hátrányos helyzet társadalmi csoportjai

Az esélyegyenl ségi programnak a településen/társulás területén él hátrányos helyzet csoportokra kell irányulnia, akik számára a sikeres élet és társadalmi integráció esélye a helyi társadalmat célzó fejlesztések és beruházások ellenére korlátozott marad a különböz területeken jelentkez hátrányaikat kompenzáló esélyegyenl ségi intézkedések nélkül. Bár az

¹ Egyenl bánásmódról és az esélyegyenl ség el mozdításáról szóló 2003. évi CXXV. Törvény 63/A. §

egyenl bánásmód megsértése más hátrányos védett csoportok esetében is megfigyelhet jelenség, a fogyatékos személyek, a n k és a romák esetében a hátrányos helyzettel és szegénységgel is er teljesen összefügg jelenségekr l van szó. Jelen Koncepció az esélyegyenl ségi helyzetelemzés és intézkedések kiemelt hátrányos helyzet társadalmi csoportjainak a romákat, a n ket és a fogyatékos személyeket tekinti. A helyzetelemzéshez és az intézkedések megtervezéséhez els sorban tehát a n kre (lányokra), a romákra és a fogyatékos emberekre vonatkozóan szükséges az adatokat és információkat összegy jteni, illetve elemezni, az lehet ségeiket, helyzetüket javító programot kell kidolgozni.

Az esélyegyenl ségi program felépítése

Az esélyegyenl ségi programnak tartalmaznia kell egy **helyzetelemzést**. A helyzetelemzés célja annak megállapítása, hogy a településen/társulásban él hátrányos helyzet társadalmi csoportok a teljes lakossághoz viszonyítva milyen jövedelmi, foglalkoztatási, képzettségi, szociális, lakhatási, területi, egészségügyi mutatókkal rendelkeznek, és ezek alapján az adott település/társulás milyen esélyegyenl tlenségi problémákkal küzd.

A helyzetelemzés alapján **intézkedési tervet** kell készíteni. Az intézkedési terv célja olyan beavatkozások tervezése, amelyek a helyzetértékelésben felvetett problémákra megoldást nyújtanak. A helyi esélyegyenl ségi programnak kiemelt figyelmet kell fordítania:

- az oktatás és a képzés területén a jogellenes elkülönítés megelőzésére, megszüntetésére;
- az oktatásban, képzésben megjelen sztereotipikus pályaeorientáció megváltoztatására;
- a lakóhelyi szegregáció felszámolására;
- a közszolgáltatásokhoz, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenl esély hozzáférés biztosítására;
- munkaer piaci, tevékenységi szegregáció visszaszorítására;
- a hátrányos helyzet ek munkaer -piaci hátrányainak csökkentésére, foglalkoztatási esélyeik javítására;
- az egyenl bánásmód követelményének érvényesítésére a helyi önkormányzat döntéshozatalában, illetve az általa fenntartott vagy támogatott intézményekben, és az önkormányzat által ellen rözött szolgáltatások körében;
- a hátrányos helyzet csoportok tagjai részvételének el segítésére a döntéshozatalban, ill. a közügyek irányításában.

A végrehajthatóság érdekében a tervezett intézkedések lehetséges forrásait is be kell mutatni.

A Társulási Esélyegyenl ségi Program

A többcélú kistérségi társulásoknak Társulási Esélyegyenl ségi Programot szükséges elfogadniuk, amely tartalmazza a kistérséget alkotó települési önkormányzatok esélyegyenl ségi programjait, valamint azokat a problémákat és szükséges beavatkozásokat, melyek a társulás egészére érvényesek. E feladatok jellemz en a társulás által m ködtetett, vagy m ködtetend közszolgáltatásokra vonatkoznak, mint például a célcsoportoknak a

közösségi közlekedéshez, az egészségügyi alap- és szakszolgáltatásokhoz, valamint a közoktatási alap- és szakszolgáltatásokhoz történő hozzáférése.

A helyi esélyegyenlőségi program viszonya az IVS-hez és a Közoktatási Esélyegyenlőségi Tervhez.

A közoktatási törvény 105. §-a² alapján készítendő Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzés és Intézkedési Terv, valamint az Integrált Városfejlesztési Stratégia Antiszegregációs Terve részét képezi a helyi esélyegyenlőségi programnak. *E dokumentum vonatkozó szakaszai kiválthatóak, amennyiben a település rendelkezik két évesnél nem régebbi közoktatási esélyegyenlőségi szakértő által ellenjegyzett Közoktatási Esélyegyenlőségi Intézkedési Tervvel, illetve antiszegregációs szakértő által ellenjegyzett Antiszegregációs Programmal.*

Kiemelt célcsoportok az esélyegyenlőségi programban

Az esélyegyenlőségi terv alkalmazása szempontjából kiemelt célcsoportba tartozik

- a) a n ,
- b) a negyven évnél idősebb,
- c) a roma identitású,
- d) a fogyatékos,
- e) a két vagy több tíz éven aluli gyermeket nevelő, vagy
- f) a tíz éven aluli gyermeket (gyermeket) nevelő egyedülálló,
- g) a tartósan beteg,
- h) az idősebb hozzátartozót ápoló,
- i) a pályakezdő foglalkoztatott.

Nemek egyenlősége

A Helyi Esélyegyenlőségi Program – mint minden más fejlesztési program – két úton is szolgálhatja az egyenlőséget: közvetlen, célzott, a nők és férfiak egyenlőségének előmozdítását szolgáló eszközökkel, és általánosságban, mindenre kiterjedően, „horizontálisan”: a folyamatokban mindenütt a nők és a férfiak eltérő helyzetét és szükségleteit feltáró, ezekhez igazodó tervezés és tevékenység révén.

A nemek közötti hátrányos megkülönböztetést néhány jogszabály tiltja ugyan (pl. Alkotmány 66 és 70§, Munka Törvénykönyve 5§, és természetesen az EbTv), de a nők és férfiak között a társadalmi élet minden területére kiterjedő egyenlőség természetének, okainak feltárását és persze felszámolását nem írja elő jogszabály. A nők és férfiak közötti társadalmi egyenlőség minden bizonnyal a legmélyebben gyökerezik, legnehezebben tetten érhető, a

² 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról

társadalom részér l a leginkább, a legtisztább lelkiismerettel támogatott igazságtalanság. Nem könny fellépni ellene. Pedig a nemek közötti egyenl tlenséget – mint a társadalmi egyenl tlenségeket általában – nem csupán azért érdemes leküzdeni, mert igazságérzetünk, emberi szolidaritás-érzésünk ezt diktálja, hanem azért is, és els sorban azért, mert **az egyenl tlenség: pazarlás**. A társadalmi csoportok – így a férfiak és n k – közötti egyenl tlen hatalom-megosztás az er források egyenl tlen felhasználásához vezet: a rendelkezésre álló potenciálok parlagon hagyásával egyenérték .

Ahhoz, hogy egyáltalán szembenézhessünk a problémákkal, els és legfontosabb lépésként érzékeny háttérelmzéseket kell készíteni. Látnunk kell, hogy egy sor gazdasági, szociális, gyermekvédelmi, munkaügyi, b nözési, egészségügyi problémának nincs megoldása, ha nem gender-érzékeny eszközökkel nyúlunk hozzájuk. Az adatok elemzése, az általuk tükrözött társadalmi folyamatok feltárása segít megérteni, hogy a n k és férfiak közötti egyenl tlenségek – a látszattal és a gyakran hangoztatott ideológiákkal szemben – nem lelki, nem is biológiai alapokon nyugszanak els sorban, hanem politikai, hatalmi, gazdasági természetük van.

(Módszertani Segédlet és Gyakorlati Útmutató a Helyi Esélyegyenl ségi Programok Megalkotásához táblázata alapján, melyet 2010-ben adott ki a Szociális és Munkaügyi Minisztérium.)

Romák esélyegyenl sége

A kistérség települési önkormányzatainak esélyegyenl ségi programja tervezésekor nem csak arra kell ügyelnie, hogy miként javítsa célprogramokkal, vagy többségi programokba történ integrálásuk révén a romák lakhatási, oktatási, szociális és egészségügyi helyzetét: olyan beavatkozásokat szükséges terveznie, amelyek egyszersmind oldják a romák kirekesztettségét is. Nem elég tehát például betonúttal ellátni a cigány telepet, szükség van a szegregációból történ kitörés útjainak megkönnyítésére is. Még a legjobban el készített programok sem fogják elérni hatásukat, ha maguk a romák nem vonódnak be a programok el készítését l a végrehajtásig minden szinten.

A romák helyzetének vizsgálatakor óhatatlanul felmerül alapprobléma, hogy hivatalos etnikai adatok nem, vagy csak korlátozott mértékben állnak rendelkezésre. A települési önkormányzatnak a hatályos adatvédelmi jogszabályok betartásával arra kell törekednie, hogy minél több adatot gy jtsön be a településen él romák helyzetével kapcsolatban. Amennyiben az önkormányzat (illetve partnerei, intézményei) nem rendelkeznek pontos adatokkal, és ezek pótlása a tervezés id szakában nem megoldható, a beavatkozások irányultságának meghatározásához sokszor már az is elegend lehet, ha megbecsülik az adott jellemz el fordulási gyakoriságát.

(Módszertani Segédlet és Gyakorlati Útmutató a Helyi Esélyegyenl ségi Programok Megalkotásához táblázata alapján, melyet 2010-ben adott ki a Szociális és Munkaügyi Minisztérium.)

Anti-szegregáció

A szegregáció óhatatlanul együtt jár az életmin séget alapvet en meghatározó feltételek leromlásával. A szegregált lakónegyedekben az átlagnál rosszabb állagúak és túlszűfoltak az épületek, a lakás- és környezeti körülmények gyakran az egészségre ártalmasak, a közszolgáltatások hiányosak, vagy teljesen megsz ntek, az így kialakult nyomornegyedek, telepek társadalma szervezetlen, a lakók többsége munkanélküli, a betegségek és a jogsértések pedig mindennaposak körükben.

A gyermekek jövőbeni esélyeit dönt en meghatározza az, hogy milyen min ség oktatásban részesülnek. A szegregált osztályokban és iskolákban oktatott szegény – köztük cigány - gyermekek többnyire a helyben elérhet nél is gyengébb színvonalú oktatást kapnak: rosszabb állapotúak az épületeik, kevesebb a szemléltet eszköz, alacsonyabb a szaktanárok által megtartott órák aránya. A szegregált területen él k többnyire nem férnek hozzá azokhoz a közszolgáltatásokhoz (véd n , orvos, sz r vizsgálatok, segélyek stb), melyek a település többi lakosa számára adottak, illetve a roma munkavállalókat sok esetben még a munkaer -piaci diszkriminációs is sújtja. Mindezek következtében a szegregáció áldozatainak életpályakilitásai redukáltak, munkaer -piaci esélyeik sérülnek, lehet ségeik a szegregációból, rossz élethelyzetb l való kikerülésre csekélyek.

A helyzetelemzés célja, hogy lehatárolja a szegrációs problémával érintett területeket és elemezze a szegregátum kialakulásához vezet okokat, a lakhatási, lakókörnyezeti jellemz ket, az ott él k szociális helyzetét, problémáit, a különféle szolgáltatásokhoz való hozzáférés mértékét, a szolgáltatások min ségét, illetve feltárja azokat a hiányokat, ahol beavatkozás szükséges annak érdekében, hogy a szegregátumban él k életkörülményei és társadalmi integrációs esélyei javuljanak. A helyzetelemz résznek alapvet en problémafeltáró jelleg nek kell lennie, amely megalapozza a helyzet megváltoztatásához szükséges fejlesztési beavatkozásokat (területi és ágazati).

(Módszertani Segédlet és Gyakorlati Útmutató a Helyi Esélyegyenl ségi Programok Megalkotásához táblázata alapján, melyet 2010-ben adott ki a Szociális és Munkaiügyi Minisztérium.)

Fogyatékosággal él személyek esélyegyenl sége

Az egyenl ség, az egyenl tlenségek kérdése különböz mértékben ugyan, de valamennyi – a többségt l eltér jellemz kkel rendelkező – személyt, csoportot érint ma Magyarországon. Különösen veszélyeztetett csoport a cigányság, más szempontból a n k, ismét más szempontból, de külön figyelmet érdemel a fogyatékos emberek helyzete is.

Magyarországon a legutóbbi népszámlálás (2001) adatai szerint 577 ezer fogyatékos ember van, az aktív korú, megváltozott munkaképességű személyek számát pedig a NYUFIG 2007-es adatai alapján mintegy 700 ezer f re tehetjük. Az Európai Unióban e populáció 40%-a dolgozik, ez az arány ma Magyarországon 7-9%, amely rendkívül alacsony, különösen amellet, hogy az aktív korú célcsoport 80 - 85%-a akar és tudna is dolgozni, védett, vagy nyílt munkaer -piaci körülmények között.

A fogyatékos személyek körén belül:

- a testi fogyatékos és mozgássérült emberek aránya együttesen 43,6%
- a vak és gyengénlátó emberek aránya 14,4%.
- hallás-, beszédzavar-fogyatékoságban kb. 10%-uk szenved.
- Az egyéb fogyatékoságban szenvedők aránya 21,6%

A fogyatékoságügy – és általában az esélyegyenlőség – talán legfontosabb feladata, hogy az államigazgatás területén meghonosodjon a mainstreaming elve, vagyis az a szemlélet, hogy a fogyatékos emberek ügye nem (csak) szociális kérdés: valamennyi ágazat, minden közigazgatási szereplő kötelessége és felelőssége, hogy a saját területén érvényesítse a fogyatékos emberek esélyegyenlőségének szempontjait, és megtegye az ehhez szükséges szakmapolitikai lépéseket.

(Módszertani Segédlet és Gyakorlati Útmutató a Helyi Esélyegyenlőségi Programok Megalkotásához táblázata alapján, melyet 2010-ben adott ki a Szociális és Munkügyi Minisztérium.)

Segítség helyi esélyegyenlőségi program elkészítéséhez és végrehajtásához

Az esélyegyenlőségi program elkészítéséhez a Foglalkoztatási és Szociális Hivataltól kell esélyegyenlőségi szakértőt igényelni. Az esélyegyenlőségi szakértő személyes segítséget nyújt a helyzetelemzés elkészítésében, a feltárt tények alapján a szükséges beavatkozások megtervezésében, valamint az akcióterv kialakításában. A szakértő emellett az elfogadott esélyegyenlőségi program szakmai tartalmával kapcsolatban szakvéleményt készít.

Pétervására, 2010.09.10.

Balákné Kovács Klára
esélyegyenlőségi szakértő

Mellékletek

Helyi (Munkaszervezet) foglalkoztatási adatok (nemek, korcsoport):

Munkaszervezet		Korcsoportok		
		-30	30-50	50-
1.	Bocsi Miklósné			X
2.	Gerhát Gábor		X	
3.	Inczédy Krisztina		X	
4.	Kecskésné B. Krisztina		X	
5.	Németh Gáborné		X	
6.	Panyik Anita		X	
7.	Pádár Gergely	X		
8.	Telek Balázs		X	
9.	Utassy Mária	X		
10.	Zsadányiné S. Márta		X	